

Sygn. akt I C 501/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca:	Joanna Rawa
Protokolant:	Monika Chrzanowska

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2018 r. w Łomży

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko M. B. i Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego w C.

o zapłatę

I. powództwo oddała;

II. zasądza od P. K. na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5400 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. odstępuje od obciążania P. K. nieuiszczonymi kosztami sądowymi, które przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. Akt I C 501/17

UZASADNIENIE

Powód- P. K. wniósł o zasądzenie od M. B. kwoty 100.000 złotych tytułem odszkodowania za naruszenie jego praw jako osoby odbywającej karę pozbawienia wolności, doznane krzywdy w związku z ukaraniem, oczernianiem i fałszowaniem materiałów dotyczących jego osoby. Podnosił, że pozwana jest pracownikiem Zakładu Karnego w C., gdzie odbywał karę pozbawienia wolności. Będąc przesłuchany w charakterze strony powód sprecyzował, że wyłącznie od M. B. „domaga się zadośćuczynienia, ponieważ miał widzenia przez pleksę.”(k- 102) W toku procesu podnosił, że na skutek zmiany sposobu odbywania kary pozbawienia wolności przez Komisję Dyscyplinarną został pozbawiony wielu przywilejów.

Pozwana- M. B. w odpowiedzi na pozew nie uznała powództwa i wniosła o jego odrzucenie z uwagi na treść art. 417§ 1 kc. Wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w C., którego jest pracownikiem. Podnosiła, że powodowi wymierzono karę dyscyplinarną przez Komisję Dyscyplinarną. Zaprzeczyła, aby dopuściła się wobec powoda wskazywanego przez niego w pozwie działania.

Na wniosek pozwanej, na podstawie art. 194§ 1 kpc został wezwany do udziału w sprawie w charakterze strony pozwanej Skarb Państwa- Dyrektor Zakładu Karnego w C., o czym został poinformowany także powód.

Pismem procesowym z dnia 23 listopada 2017r. (k- 49-54) Skarb Państwa –Dyrektor Zakładu Karnego w C. reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej przystąpił do udziału w sprawie w charakterze pozwanego. Wskazując na art. 67§ 2 kpc pozwany ten podnosił brak legitymacji do występowania w charakterze pozwanej przez M. B.. Jednocześnie pozwany Skarb Państwa- Dyrektor Zakładu karnego w C. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu. Podnosił, że powód nie udowodnił powództwa, co obciąża go z mocy art. 6 kc. Nie uprawdopodobnił domniemanej szkody, jej wysokości, ani związku przyczynowego. Powód nie doznał jakiegokolwiek szkody, która miałaby być skutkiem niezgodnego z prawem działania lub zaniechania pozwanego i która naruszałaby jego dobra osobiste.

Pismem z dnia 20 listopada 2017r. P. K. nie wyraził zgody na wstąpienie w charakterze pozwanego w miejsce M. B. Skarbu Państwa- Dyrektora Zakładu Karnego w C.. Nie poparł powództwa przeciwko temu pozwanemu, a konsekwentnie popierał swoje powództwo skierowane przeciwko M. B. jako funkcjonariuszowi zakładu karnego. (k- 45)

Sąd Okręgowy w Łomży ustalil następujący stan faktyczny:

P. K. odbywa karę pozbawienia wolności od 2013r. do 2020r. Od dnia 28.12.2016r. powód przebywał w Zakładzie Karnym w C. na oddziale mieszkalnym (...), gdzie wychowawcą była M. B.. Miał wtedy nadaną grupę klasyfikacyjną P2/p i był zatrudniony jako wydający posiłki w obrębie oddziału. W dniu 10.04.2017r. decyzją Komisji Penitencjarnej został skierowany do pracy w systemie bez konwojenta poza terenem zakładu karnego i zatrudniony przez firmę (...). W maju pracował poza zakładem karnym, przy remoncie apteki w Wojewódzkim Szpitalu w Ł.. Po około miesiącu pracy P. K. dopytywał M. B. o możliwość ubiegania się o korzystanie z systemu przepustkowego. W tym okresie dopytywała się również o to siostra osadzonego. M. B. obojgu udzieliła informacji o warunkach korzystania z takiego systemu. Wskazała, że organem decyzyjnym jest Komisja Penitencjarna. W dniu 17.05.2017r. pracodawca - Spółka (...) wniósł o wycofanie powoda z pracy z dniem 18.05.2017r. z uwagi na jego zły wpływ na współpracowników i nie wywiązywanie się z powierzonych zadań. Od 18.05.2017r. P. K. został wyłączony z pracy poza terenem zakładu karnego. W tym samym okresie doszło do zatrzymania na terenie zakładu karnego osadzonego wnoszącego sterydy, które miały trafić do P. K.. Wychowawca M. B. odbyła z nim rozmowę na ten temat, w której powód miał przyznać się do takiego zlecenia. Wówczas pozwana wystawiła wniosek o wymierzenie osadzonemu kary dyscyplinarnej. Na posiedzeniu Komisji Dyscyplinarnej powód nie przyznał się do winy, zaprzeczył treści rozmowy z wychowawcą. W dniu 24 maja 2017r. wymierzono P. K. karę dyscyplinarną w postaci udzielenia widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą, tj. przez pleksę, przez okres 3 miesięcy. Komisja dokonała oceny okresowej postępów skazanego w resocjalizacji i uznała, że prognoza odbywania kary w zakładzie typu półotwartego kształtuje się negatywnie. W związku z powyższym skazanego zakwalifikowano do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach zakładu karnego zamkniętego. Powód złożył skargę na decyzję Komisji Dyscyplinarnej do sądu penitencjarnego oraz do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w B..

Postanowieniem z dnia 26.06.2017r. w sprawie II 1.K..898/17/sk Sąd Okręgowy w Łomży II Wydział Karny, Sekcja Penitencjarna postanowił utrzymać w mocy zaskarżone przez powoda decyzje o wymierzeniu kary dyscyplinarnej oraz skierowaniu skazanego do odbywania kary w P-1/P tj. w zakładzie typu zamkniętego w systemie programowego oddziaływania. Sąd penitencjarny ustalił, że decyzję Komisji Dyscyplinarnej poprzedziła analiza projektu oceny okresowej, ocena realizacji indywidualnego programu oddziaływania, negatywne postępy w resocjalizacji. Sąd ten stwierdził, że zmiana podgrupy klasyfikacyjnej nie jest karą, tylko wynikiem oceny postępów skazanego w procesie resocjalizacji, dokonanej na podstawie art. 76 kkw. Wskazał, że odbywanie kary odbywa się na zasadzie wolnej progresji, która oznacza uzależnienie warunków odbywania kary, a także zakresu kontaktów skazanego ze światem zewnętrznym, od oceny przesłanek wymienionych w art. 89 kkw. Przy czym skazany może być zarówno awansowany, jak i degradowany, co przejawia się m.in. poprzez możliwość przenoszenia z poszczególnych typów zakładów karnych w drodze awansu i degradacji. Uwzględni się przy tym. m.in. stosunek skazanego do popełnionego przestępstwa, stopień przestrzegania przez niego porządku i dyscypliny, stosunek skazanego do pracy, charakter kontaktu z rodziną,

zachowanie się wobec innych skazanych i przełożonych, zmiany w zachowaniu skazanego w okresie od ostatniej oceny. (k- 29-31)

Sąd penitencjarny uznał także, że skazany miał możliwość wypowiedzenia się i ustosunkowania do stawianych mu zarzutów i uczynił to, a wymierzona kara dyscyplinarna dotycząca sposobu odbywania widzenia oddaje w odpowiednim stopniu stopień jego zawinienia, jak również stosunek osadzonego do popełnionego przewinienia. Nie nosi cech kary rażąco surowej. W ocenie tego Sądu zachowanie skazanego stanowiło rażące naruszenie porządku wewnętrznego obowiązującego w jednostce penitencjarnej, co musiało spotkać się ze stanowczą reakcją organu odpowiedzialnego za utrzymanie tego porządku.

Natomiast decyzją z dnia 27.06.2017r. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w B. uchylił decyzję Dyrektora Zakładu Karnego w C. o wymierzeniu powodowi kary dyscyplinarnej w postaci zmiany sposobu odbywania widzeń przez okres 3 miesięcy. Uznano, że nie ma podstawy prawnej do pociągnięcia osadzonego do odpowiedzialności dyscyplinarnej, ponieważ zarzut nie został ustalony w oparciu o inne dowody poza informacjami podanymi od innych osadzonych.

Obecnie P. K. odbywa karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w H..

Sąd Okręgowy w Łomży zważył co następuje:

Powództwo skierowane przez powoda przeciwko M. B. jako funkcjonariuszowi Zakładu Karnego w C. podlegało oddaleniu z powodu braku legitymacji po stronie tej pozwanej. W świetle zebranego materiału dowodowego nie budzi wątpliwości, że pozwana M. B. jest funkcjonariuszem państwowym wykonującym powierzone jej zadania z tytułu stosunku służbowego łączącego ją z organem państwowym jednostki organizacyjnej jaką jest zakład karny, z którego działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Powód tego faktu nie kwestionował na żadnym etapie sprawy. W konsekwencji powództwo P. K. należało rozpatrywać w kontekście ogólnych przepisów dotyczących odpowiedzialności deliktowej Skarbu państwa przewidzianej w art. 417 § 1 kc, zgodnie z którym, za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca władzę z mocy prawa. W przypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa nie budzi wątpliwości, że chodzi o odpowiedzialność organów państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Powyższa regulacja wynika bezpośrednio z treści art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, gdzie stwierdzono, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. (zob. wyrok trybunału Konstytucyjnego z dnia 4.12. 2001r. , w sprawie SK 18/00, publ. OTK 2001,nr. 8 poz. 256) Przesłanką odpowiedzialności wynikającej z art. 417 § 1 kc jest, aby szkoda wyrządzona została przy wykonywaniu „władzy publicznej”, a zatem chodzi tutaj o skutki funkcjonowania państwa, czyli zarówno działania, jak i zaniechania polegające na wykonywaniu funkcji władczych i realizacji zadań władzy publicznej. Organem władzy publicznej jest każdy podmiot, który wykonuje władzę publiczną, kształtując w drodze przymusu sytuację prawną jednostki. Odpowiedzialność za szkodę danej osoby prawnej na podstawie powyższego przepisu wymaga przede wszystkim ustalenia przynależności ustrojowej osoby fizycznej, której niezgodne z prawem zachowanie spowodowało szkodę. Z kolei pojęcie wykonywania władzy publicznej określone w art. 417§ 1 kc obejmuje tylko takie działania, które ze swej istoty, a więc ze względu na charakter i rodzaj funkcji przynależnej władzy publicznej, wynikają z kompetencji określonych w samej Konstytucji RP oraz innych przepisów prawa. Ich wykonywanie z reguły łączy się z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. Chodzi zatem o działanie w takim obszarze, w którym może dojść do naruszenia prawa i wolności jednostki ze strony władzy publicznej. Wyrządzenie szkody przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej we wskazanym powyżej znaczeniu, uzasadnia odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 417§ 1 kc. , gdy chodzi o państwowe jednostki organizacyjne bez osobowości prawnej (w ujęciu cywilistycznym- stanoes fisci Skarbu Państwa), bądź osoby fizyczne (funkcjonariuszy państwowych) wykonujące uprawnienia do wykonywania władzy publicznej. W konsekwencji powyższych rozważań należy stwierdzić, że art. 417§ 1 kc jest podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa wówczas, gdy szkoda została wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie funkcjonariusza państwowego lub państwowej jednostki organizacyjnej bez osobowości prawnej, uprawnionych do wykonywania władzy publicznej. Nie budzi przy tym wątpliwości, że Zakład

Karny w C. jest jednostką, która wykonuje swoje obowiązki wobec obywateli w ramach władzy publicznej i dlatego też ewentualną odpowiedzialność deliktową za ten podmiot- w związku z czynnościami podejmowanymi wobec P. K. w związku z odbywaniem przez niego kary pozbawienia wolności- ponosi właśnie Skarb Państwa, reprezentowany przez Dyrektora Zakładu Karnego w C., a nie funkcjonariusz podejmujący czynności w trakcie wykonywania obowiązków wychowawcy i z tego powodu wnioskujący do Komisji Dyscyplinarnej Zakładu Karnego o wymierzenie kary dyscyplinarnej osadzonemu. Wychowawca taki zawsze występuje w roli funkcjonariusza publicznego. W świetle ustalonego stanu faktycznego nie budzi wątpliwości, że powód skierował swoje roszczenie przeciwko M. B. z tytułu wykonywania przez nią określonych obowiązków jako funkcjonariusza zatrudnionego w Zakładzie Karnym w C.. W toku procesu, pomimo powiadomienia i pouczenia, nie poparł powództwa przeciwko Skarbowi Państwa- Dyrektorowi Zakładu Karnego w C., konsekwentnie domagając się świadczenia pieniężnego od M. B. z tytułu wykonywania przez nią obowiązków funkcjonariusza. W związku ze wskazanymi powyżej przepisami prawa oraz ugruntowaną linią orzecznictwa, odróżnia się odpowiedzialność osobistą podmiotu podejmującego decyzję (w tym przypadku wnioskującego o wymierzenie kary dyscyplinarnej) i odpowiedzialność Skarbu państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Ta pierwsza oparta jest na zasadzie winy (art. 415 kc), jednak nietrafność decyzji i jej wzruszenie w toku postępowania wewnętrznego nie oznaczają winy tego wykonawcy władzy publicznej. (patrz orz.SN z 29.10.2003r., sygn.. akt SNO 48/03, OSND 2003.nr.2.poz.60, wyrok SA w Białymstoku z 22.04.2016r., I ACa 1127/15, Lex nr 2031139) Nie oznaczają także odpowiedzialności osobistej funkcjonariusza władzy publicznej w stosunku do podmiotu, który twierdzi, że szkoda została mu wyrządzona. Ewentualna odpowiedzialność regresowa takiego funkcjonariusza opiera się na innych przesłankach. W konsekwencji powyższego po stronie pozwanej M. B. jako funkcjonariusza państwowego zachodził brak legitymacji biernej, co skutkowało oddaleniem powództwa skierowanego przeciwko niej przez P. K. i konsekwentnie popieranego pomimo stanowiska Dyrektora Zakładu Karnego w C., który to podmiot został wezwany do udziału w sprawie w charakterze pozwanego na wniosek pozwanej M. B. i wstąpił do sprawy jako pozwany.

Oddaleniu podlegało także roszczenie w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa- Dyrektora Zakładu Karnego w C.. Pozwana M. B. wniosła o wezwanie do udziału w sprawie po stronie pozwanej ww. podmiotu. (k- 20) Następnie jednostka ta na podstawie art. 67§ 2 kpc wniosła o zmianę po stronie pozwanej i zgłosiła swój udział w sprawie po stronie pozwanej wskazując, że pozwanym jest Skarb Państwa –Dyrektor Zakładu Karnego w C.. Po zawiadomieniu o powyższym powoda, P. K. nie wyraził zgody na wstąpienie w miejsce M. B. Skarbu Państwa- Dyrektora Zakładu Karnego w C., co jednoznacznie sprecyzował w piśmie z dnia 20.11. 2017r. (k- 45) Oświadczenie to jest jednoznaczne i nie budzi wątpliwości. W sytuacji, gdy powód nie wyraził zgody na podmiotową zmianę powództwa po stronie pozwanej, nie poparł swojego roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa- Dyrektorowi Zakładu Karnego w C., powództwo w tym zakresie – pomimo zgłoszenia się tego podmiotu po stronie pozwanej należało oddalić.

Na marginesie tylko należy wskazać, że nawet gdyby powód poparł roszczenie przeciwko Skarbowi Państwa- Dyrektorowi Zakładu Karnego w C. to w świetle zebranego materiału dowodowego należy stwierdzić, że nie udowodnił roszczenia do czego był zobowiązany z mocy art. 6 kc. Podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa z ww. art. 417 kc jest spełnienie łącznie trzech przesłanek tj. bezprawności działania lub zaniechania sprawcy, wystąpienia szkody oraz normalnego związku przyczynowego między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Zwrócić należy uwagę, że kolejność badania przez sąd tych przesłanek nie może być dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (lub zaniechania), z którego – jak twierdzi poszkodowany- szkoda wynikała oraz dokonanie oceny tej bezprawności. Następnie ustalenie, czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie istnienia między nimi normalnego związku przyczynowego. (patrz wyrok SA w Warszawie z 12.02.2014r., VI ACa 259/13, Lex nr 1504515)

Przedstawione wyżej przesłanki odpowiedzialności Skarbu państwa nie zostały w niniejszej sprawie wykazane. Przesłuchany w charakterze strony P. K. wskazał, że szkoda polegała na tym, że został bezzasadnie ukarany karą dyscyplinarną w postaci widzeń przez pleksę przez 3 miesiące. Następnie twierdził, że na skutek zmiany kategorii odbywania kary został pozbawiony wielu uprawnień. O zaistniałą sytuację obwinał wyłącznie M. B. jako wychowawcę na oddziale, gdzie odbywał karę pozbawienia wolności. Tymczasem z zebranych dowodów

jednoznacznie wynika, że Sąd Okręgowy w Łomży postanowieniem z dnia 26.06.2017r. nie uwzględnił skargi powoda w przedmiocie zmiany kategorii odbywania kary pozbawienia wolności. Wskazał co legło u podstaw takiego rozstrzygnięcia, które jest prawomocne. Była to ogólna okresowa ocena postawy osadzonego w różnych aspektach jego funkcjonowania w warunkach pozbawienia wolności, gdzie izolacja łączy się z wieloma dopuszczalnymi przez prawo ograniczeniami. Natomiast osoba pozbawiona wolności musi liczyć się z istniejącymi niedogodnościami i dyskomfortem codziennego egzystowania w warunkach więziennych. Samo odczuwanie przez skazanego ujemnych skutków kary- o ile ich intensywność mieści się w dopuszczalnych prawem i zasadami współżycia społecznego normach- nie stanowi postępowania noszącego w sobie znamion niewłaściwego i poniżającego traktowania. We wskazanym postanowieniu sąd penitencjarny w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości wyjaśnił, z jakiej przyczyny nastąpiła zmiana kategorii odbywania kary pozbawienia wolności i nie przesadziła o tym wymierzona kara dyscyplinarna. Postanowienie jest prawomocne i skuteczne w tej części pomimo uchylecia kary dyscyplinarnej na skutek skargi powoda skierowanej do jednostki nadrzędnej. Powód nie wykazał, aby postępowanie funkcjonariuszy, którzy podjęli decyzję o zmianę kategorii odbywania kary i która następnie została utrzymana w mocy przez sąd penitencjarny, odbiegało od norm obowiązujących w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności przez osadzonego. Zawnioskowani przez powoda świadkowie przesłuchani w sprawie nie wnieśli żadnych okoliczności, które wpływałyby na uwzględnienie powództwa i wskazywałyby na niezgodne z prawem działania funkcjonariuszy Zakładu karnego w C., które powodowałyby szkodę po stronie powoda i aby istniał normalny związek przyczynowy pomiędzy bezprawnym działaniem funkcjonariuszy, a szkodą którą miałby doznać osadzony. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że po nałożeniu kary dyscyplinarnej widzenia przez pleksę, P. K. tylko jeden raz odbył takie widzenie z dziewczyną i jej dzieckiem. Nie spowodowało to jednak żadnej wymiernej szkody, skoro takie właśnie odbywa się bez obecności innych skazanych, a tym samym w warunkach bardziej spokojnych, kameralnych, co jest korzystniejsze zwłaszcza, gdy uczestniczy w nim dziecko i to nie spokrewnione z osadzonym. Dlatego jednorazowego widzenia z dziewczyną i jej dzieckiem, nie z rodziną, czy chociażby narzeczona, czy własnymi dziećmi w takich warunkach, przy odbywaniu kary pozbawienia wolności od 2013r. nie można oceniać jako powodującego wymierną szkodę uzasadniającą roszczenie pieniężne.

Dlatego uwzględniając powyższe okoliczności, sprecyzowane żądanie powoda oraz wskazane przepisy prawa, należało orzec jak w wyroku.

O kosztach procesu orzeczono częściowo na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 99 kpc obciążając powoda obowiązkiem zapłaty na rzecz Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty 5.400 złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego. Natomiast w pozostałym zakresie, co do nieuiszczonych kosztów sądowych w postaci opłaty od pozwu, na podstawie art. 102 kpc odstąpiono od obciążania powoda tymi kosztami.